

somnum fieri à vigilia, tenebris, silentio, strepitu aquarum, cantu, frictionibus, extrinsecus refrigerantibus, dolore, gaudio, voluntate nostra ob alimentum, aut ex eo natam evaporationem. Vrget & illud Arist. opinionem, quod si somnum ratione materiae fieri dicamus, ut pluia sit, quum vaporessursum attolluntur, concrescuntque: nunquam somnum arcere poterimus: id enim illis contingit, quae causam capiunt ex materia. Quod si ita se res habet, quur in media ipsa exercitatione, quando calor universum corpus occupat, magnaq; fit colliquatio, evaporation, descessusq; humoris à capite, nobis etiam nolentibus, non fiet somnus? vt enim pluiam nasci oportet, ubi materia adest, in ea aeris regione, ubi ea gignitur: sic necessarium est sequi somnum ex Aristotelis opinione, quando cerebro materia supeditatur, ex cuius mutatione, & descensu, ille somnum excitari opinatur. Atque hæc omnia satis, vt arbitror, ostendunt, vnicam non esse, quam ponit Aristoteles somni authorem, effectricemque causam. Ac nec illa quidem, quam statuit, alicuius somni causa esse potest. Nam si vaporem qui petit caput, somnum ille efficere putaret: ostenderet profectò causam eius somni, qui ex obstructione mea tuum cerebri nascitur. At cum velit vaporem ipsum primò in humorem conuerti, facit profectò ex suis hoc modo generationis, vt nullum somnum efficere vapor ille sit aptus. Falsum etenim, idque ex suis principijs, esse arbitror, vaporessursum modi in humorem à cerebro mutari, co modo quo pluia in media aeris regione, ex vase paritur, fierique agnoscitur. Nam aeris illa regio frigida actu est, cerebrum verò perperam ab eo asseritur actu frigidum esse, ita vt tactu frigidum sentiatur. Nam, vt Galenus contra illum hac de re disputando scribit, vulnerato capite, denudatoque cerebro, cogimur in aere q̄stiuo ignem accendere, tanquam nequeat cerebri calor conseruari, in feruentissimo aere, quem externæ partes eo tempore tolerare nequeunt. Quod si tetigisset aliquando viuentis hominis cerebrum, inuenisset profectò illud non esse actu frigidum: quandoquidem in recentium cadaverum dissectione, adhuc calidū esse, depræhendere licet, sed (vt ipse dicere solet) qui in particularibus non sunt versati, nequeunt vniuersalia præcepta consentanea rebus tradere. Quia enim nunquam forte tetigerat cerebrum animalis viuentis, ideo sequutus eam rationem, quam sibi proposuerat: cerebrum inquam esse factum ad cordis refrigerium, illud quoque actu frigidum statuit. Est quidem cerebrum frigidum pars, quod temperata parte frigidius sit, (sic enim quædam partes calidæ, aliæ frigidæ sunt, & dicuntur) non quod actu sit frigidum: cum nulla pars corporis interna, talis vñquam esse possit: nec quod in eo frigus exuperet: quippe cum proprio, & affluente calore gubernetur, viuatque: viuentia autem omnia, eo authore, calida sunt, quod plus caloris habeant, quam frigoris. Itaq; si in cerebro calor exuperat, & ipsum actu calet, qui fieri potest, vt vaporem denset sua frigiditate, atq; in humorem conuertat, eo modo quo pluiam gigni refert? Nec est quod putemus, ex vase gigni humorem, quia reportum sit à vulgaribus medicis, pituitam ex vaporibus in capite procreari: non enim ex illis, sed ex nutrimento, quod vincere cerebrum nequit, in his quibus hoc est male affectum, ea resultat. Cum enim sanguis, qui vniuersas partes alit, quatuor humorum sit particeps, accidit vt quæ calidiores sunt partes, facile uincant omnes humores: aliæ verò id qd frigidius, humidiusq; est, prorsus confidere nequeat, sed illius portio post nutritionem relinquitur, quæ postea tanquam superflua excernitur: unde uidemus eos, qui frigidore, imbecillioreque cerebro sunt, plurimum pituitæ expuere, emungereque: quiibus tamen maior, quam alijs vaporum copia, ad caput non attollitur, tanquam ex ipso nutrimento, ut Galenus quoq; testatur, pituita huiusmodi perueniat. Quod si uidemus ex motu, febre, & ceteris rebus, quæ suo calore vasem cerebro subministrant, humores descendere per nares, os, aliasq; uias, per quas cerebrum expurgatur: non tamen propterea existimandum est, humorem illum gentium esse ex vase: sed qui erat pituitosus, & concretus in cerebro, à calido vase funditur, commoueturque. Ad hæc si similia à similibus gignuntur, & pluia ex vase calido confecta, frigida, & humida est, propterea quod facta est ab aere frigido: quo pacto dicere potest Arist. ex vase procreari humorem frigiditate cerebri calidum, & ob id colliquamentum, quod ex vase paritur, non frigidum, sed calidum, aptum esse ad somnum conciliandum, illudque habere uicem crudi alimenti, & sic somnum ipsum refrigerationem, illius uero causas calidas? Nam (ut diximus) sicut necesse est, humorem qui ex vase gignitur in cerebro, frigidum esse: sic profecto colliquamentum, quod frigidum est potius, habebit uim crudi alimenti, quam qd est calidum: quippe cum concoctio à calido mediocri fiat, in eo, quod est crudum, & frigidum. Sed quo pacto dicere possumus somnum esse frigiditatem? qualis enim frigiditas in eo inueniri potest? dicimus ne somnum esse frigidum? Ceterum in hoc deceptus mihi uidetur, quod crederet soporosos affectus consistere ex calida, & humida materia. Nam ut quidam tales forte esse possunt, quoniam huiusmodi materia, grauare, replereq; cerebrum, apta quoque est: tamen maxima ex parte ex frigido, & humido humore, sopores nascuntur: quod apoplexia, coma, catarrus, atque adeò ipse quoque lethargus, quo ipse uititur ad suam opinionem confirmandam, apertissime ostendunt, ex remedijs, quibus iuuatur, calidis usque adeo, ut urant. Nam ignitas galeas, & ex calore feruentes, ueterno laborantibus, capiti admouemus: quod longa experientia didicerint medici, alia præsidia, quæ mitius calefaciunt, nequaquam sufficere, ad frigidissimum humorem discutiendum. Docent idem anni tempora: etenim hyems frigida longiores somnos parit, quam uer calidum,